

Jarosław Banaś

Wykorzystanie faktur elektronicznych : stan i perspektywy

Ekonomiczne Problemy Usług nr 39, 157-163

2009

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

JAROSŁAW BANAS

Politechnika Lubelska

WYKORZYSTANIE FAKTUR ELEKTRONICZNYCH – STAN I PERSPEKTYWY

Wprowadzenie

Faktura, jako dokument ewidencjonujący sprzedaż, najczęściej kojarzy się z papierowym wydrukiem. Przez wiele lat była to jedyna forma, w jakiej można było przedstawić rozliczenia. Postęp w informatyce i komunikacji dał możliwość wprowadzenia innej jej postaci – faktury elektronicznej. Przedsiębiorcy, jako wystawcy i odbiorcy znacznych ich ilości, zainteresowani są wykorzystywaniem innowacyjnych rozwiązań, jeżeli mogą przynieść im wymierne rezultaty. Jedynym warunkiem współpracy z wykorzystaniem e-faktur jest pozyskanie zgody (akceptacji) odbiorcy na otrzymywanie ich w formie elektronicznej. Wdrożenie w przedsiębiorstwach systemów umożliwiających obsługę faktur w elektronicznej formie może pozwolić na znacznie obniżenie kosztów. Dodatkowych korzyści można spodziewać się sferach funkcjonalnej i organizacyjnej przedsiębiorstw.

Z drugiej strony wśród klientów indywidualnych istnieje grupa, która jest zainteresowana otrzymywaniem informacji od dostawców produktów i usług w formie elektronicznej – w tym faktur. Pojawiające się na rynku rozwiązania są coraz częściej wykorzystywane przez rosnącą grupę klientów (szczególnie młodych) w celu efektywnego zarządzania własnymi płatnościami, zarówno tymi o charakterze cyklicznym jak i okazjonalnymi. Ważne jest tu także odpowiednie wyedukowanie klientów i ich otwartość na udostępniane w tym obszarze innowacje.

Czym jest faktura elektroniczna?

Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 14 lipca 2005 roku w sprawie wystawiania oraz przesyłania faktur w formie elektronicznej, a także przechowywania oraz udostępniania organowi podatkowemu lub organowi kontroli skarbowej tych faktur (DzU nr 133, poz. 1119) dało możliwość wystawiania faktur w nowej – cyfrowej formie. Wprowadzenie rozwiązań prawnych dotyczących generowania, transmisji, magazynowania i korzystania z faktur elektronicznych z jednej strony umożliwiło przedsiębiorstwom i klientom indywidualnym na korzystanie z nowych rozwiązań, a z drugiej strony wprowadziło szereg obostrzeń. Faktury można więc przysyłać drogą wirtualną, ale pod pewnymi warunkami.

mi. Musi być zagwarantowana autentyczność pochodzenia i integralność treści. Powinno to być więc zagwarantowane bezpiecznym podpisem elektronicznym (art. 3 pkt 2 Ustawy z 18 września 2001 r. o podpisie elektronicznym), weryfikowanym za pośrednictwem ważnego kwalifikowanego certyfikatu. Może to być zabezpieczone również poprzez wymianę danych elektronicznych (EDI) zgodnie z umową w sprawie europejskiego modelu wymiany danych elektronicznych¹.

Nakłady i korzyści związane z wykorzystaniem faktur elektronicznych

Eliminacja papierowego obiegu dokumentów na rzecz elektronicznych form, pomimo istniejących technicznie możliwości, jest procesem trudnym. Niski stopień wiedzy społeczeństwa o potencjalnych korzyściach i kosztach, przyzwyczajenia i stereotypy oraz obawa o bezpieczeństwo transmitowanych danych to istotne elementy ograniczające rozwój obiegu cyfrowej dokumentacji. Problemem jest utożsamianie dokumentu papierowego jako jedyne uznawanego przez wszystkich (osoby fizyczne i instytucje) sposobu zapisu informacji². Postępujące zmiany mogą być także negatywnie postrzegane przez pracowników firm i klientów indywidualnych, którzy unikają wprowadzania innowacji ze względu na swoje przekonania czy brak wiedzy o możliwościach, jakie się wraz z nimi pojawiają.

Dla ułatwienia wystawiania i transferu faktur, firmy generują je sobie w wersji elektronicznej w popularnych formatach (np. PDF czy HTML). Dla oszczędności czasu i kosztów przesyłają takie niepodpisane podpisem elektronicznym pliki – obrazy faktur za pośrednictwem poczty elektronicznej. To nie jest jednak faktura elektroniczna, której cechy zapisano w ustawie. Jest to jedynie obraz (widok) faktury nie będący nią. Nie stanowi on dokumentu, na podstawie którego można chociażby odliczyć podatek VAT czy też przedstawiać organom kontroli podatkowej³.

Istnieje jednak wiele obszarów korzyści płynących z wdrożenia faktur elektronicznych, tj.:

- oszczędności kosztów związanych z przetworzeniem, pakowaniem i wysyłką faktur tradycyjną pocztą,
- oszczędność czasu związana z wysyłką dokumentów – e-faktury dostępne są niemalże natychmiast po wygenerowaniu i wysłaniu,
- łatwiejsza archiwizacja, wyszukiwanie i udostępnianie dzięki elektronicznemu formatowi,
- możliwość integracji systemów do obsługi faktur elektronicznych z systemami finansowo-księgowymi przedsiębiorstw – automatyzacja procesów księgowania,

---

¹ A. Krasieński: *Elektroniczne faktury*. „Gazeta Bankowa” 2007, nr 17/18 (965/966), s. 47.

² *Elektroniczny dokument oszczędza czas*. „Bank” 2008, nr 10 (193), s. 102.

³ T. Chojnowski: *Za kilka lat papierowa forma faktur stanie się w Polsce niszowa*. „Gazeta Prawna” 2008, nr 71 (2193), s. C5.

- aspekt proekologiczny – mniejsze zużycie papieru (na wydruki i koperty), prądu i mniejsze generowanie śmieci.

Szczególnie istotny w operowaniu fakturami elektronicznymi jest sposób ich dostarczenia i przechowywania. Omawiane dokumenty podatkowe przesyłane wirtualnie powinny być przechowywane w tej samej formie, w jakiej zostały przesłane lub wystawione. Musi być przy tym zagwarantowana autentyczność ich pochodzenia oraz cała zawartość treści, ważnej ze względów podatkowych. Nie mogą być dokonywane jakiegokolwiek zmiany, przy ich ewentualnym elektronicznym przetwarzaniu⁴.

Zgodnie z wymaganiami na każdej fakturze znajdują się elementy mówiące o sprzedawcy, nabywcy, przedmiocie transakcji, kwotach do zapłaty i sposobach płatności⁵. Brak ujednoliconych norm sprawia, że faktury znacznie się od siebie różnią wyglądem. Brak standaryzacji sprawia, że odnalezienie interesujących danych zabiera sporo czasu. Faktury elektroniczne, ze względu na cyfrową formę mogą być obsługiwane z większą łatwością. Gromadzenie bieżących faktur oraz późniejsze ich archiwizowanie w elektronicznej formie daje szansę oszczędności miejsca i czasu. Dodatkowo dane zawarte na fakturze elektronicznej mogą być w prosty sposób przeniesione do wymaganych pól podczas tworzenia przelewu, przy wykorzystaniu narzędzi bankowości elektronicznej. Aby stworzyć taki przelew korzystając z faktury papierowej należałoby przepisać ręcznie wszystkie potrzebne informacje, co zabiera znacznie więcej czasu oraz zwiększa możliwość popełnienia pomyłki.

Wykorzystanie e-faktury w regulowaniu płatności to rozwiązanie oczekiwane przez społeczeństwo, które szanuje swój czas i jest coraz bardziej mobilne. Z przeprowadzonych przez TNS OBOP badań wynika, że cykliczne zobowiązania są zwykle regulowane na pocztę. Coraz więcej zwolenników zdobywa, ze względu na koszty i czas realizacji, regulowanie opłat za pośrednictwem bankowości internetowej. Ponad 5,5 mln naszych rodaków posiada dostęp do internetowego konta bankowego, a 20% klientów internetowych banków codziennie loguje się do swojego rachunku. To istotna informacja dla banków oraz wystawców rachunków⁶. Klienci oczekują zwiększania funkcjonalności serwisów internetowych banków i dostosowanie ich do masowej obsługi e-faktur. Model wypierania z rynku faktur papierowych na rzecz ich elektronicznych odpowiedników przypomina wypieranie płatności gotówkowych przez bezgotówkowe formy realizacji zobowiązań. Tu także ogromną rolę odegrał sektor bankowy.

Wdrożeniem systemów do obsługi faktur elektronicznych zainteresowane są przede wszystkim firmy duże. Ze względu na ogromną ilość przetwarzanych dokumentów i liczne powiązania biznesowe ta forma rozliczeń wydaje się być dla nich najbardziej efektywna. W dużych firmach koszty związane z obsługą e-faktur rozkładają się na większą ich ilość. Również przedsiębiorstwa z sektora MSP zainteresowane są taką formą generowania fak-

⁴ *Elektroniczne faktury...*

⁵ E. Rogala: *Elektroniczne faktury VAT*. Difin, Warszawa 2005, s. 23.

⁶ *Od e-płatności nie ma odwrotu*. „Bank” 2008, nr 11 (194), s. 93.

tur. Dla nich jednak problemem jest przede wszystkim uzyskanie akceptacji odbiorców e-faktur, która to może być w każdej chwili zmieniona.

W szerszym upowszechnieniu faktur elektronicznych niekorzystny wpływ, szczególnie odczuwalny przez małe podmioty, mają koszty wdrożenia oraz obowiązujące obecnie restrykcyjne przepisy. Zgodnie z nimi, dla zapewnienia odpowiedniego poziomu bezpieczeństwa, zastosowany do autentykacji podpis elektroniczny musi być weryfikowany za pomocą kwalifikowanego certyfikatu. Dla przedsiębiorstwa jest to koszt rzędu 200–300 zł rocznie dla każdej osoby, która będzie podpisywała dokumenty w imieniu firmy. Przedsiębiorcy wskazują brak potencjalnych obszarów innego wykorzystania e-podpisu. Porównując Polskę z innymi krajami UE, stwierdzić można, że występujące u nas bariery znacznie spowalniają nasze przedsiębiorstwa we wdrażaniu nowych rozwiązań i osiągnięciu poprzez nie wymiernych korzyści. Na tle innych krajów, wprowadzone w Polsce unormowania, wydają się być jednymi z najbardziej restrykcyjnych. Znacznie ogranicza to rozwój e-fakturowania zarówno dla klientów instytucjonalnych jak i indywidualnych. Wymagania w stosunku do przedsiębiorstw chcących skorzystać z tej formy wymiany dokumentów z pewnością stawiają ich na trudniejszej pozycji, niż ich zagranicznych kontrahentów. W większości państw członkowskich Unii Europejskiej operowanie e-fakturami to powszechna praktyka. Te nieliczne państwa, które tak jak Polska wprowadziły wyższe wymogi (np. Grecja, Portugalia), płacą za to opóźnieniem w rozwoju gospodarki elektronicznej. Rozwinięte państwa zachodnie, w szczególności Anglia i Irlandia, ale także państwa skandynawskie – bardziej ufające swoim obywatelom – od razu zdecydowały się na liberalne przepisy. I odniosło to sukces, również dla urzędów, bo elektroniczne bazy danych łatwiej skontrolować. Warty polecenia jest przykład Niemiec, gdzie organy podatkowe wydały szczegółowe wyjaśnienia co do sposobu posługiwania się fakturami elektronicznymi⁷.

Połączenie e-faktur i e-bankowości

Warunkiem upowszechnienia faktur elektronicznych jest wykorzystywanie ich zarówno przez przedsiębiorstwa dla rozliczeń pomiędzy nimi, jak również istotne jest stworzenie mechanizmów do prostej i skutecznej realizacji płatności klientom indywidualnym. Wprowadzenie zasad ujednocwiających i ułatwiających korzystanie z e-faktur z pewnością przysporzy zwolenników temu rozwiązaniu. Jednym z pomysłów jest powiązanie ich z coraz lepiej funkcjonującymi na rynku narzędziami bankowości elektronicznej. Połączenie tych dwóch elementów da możliwość większej popularyzacji faktur elektronicznych, w porównaniu z obecnym zainteresowaniem nimi, a na tej bazie powstaną nowe usługi. Już teraz istnieje na nie potencjalne zapotrzebowanie.

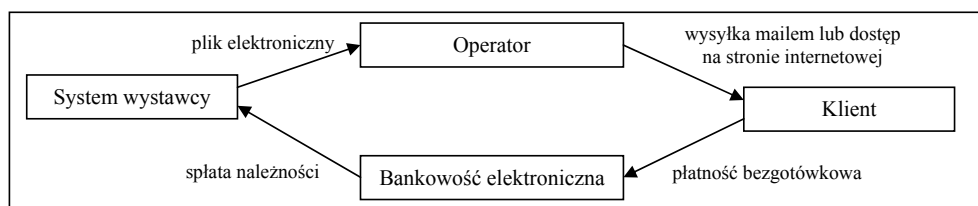
---

⁷ A. Makosz: *Potrzeba nowych rozporządzeń w sprawie e-faktur*. „Gazeta Prawna” 2008, nr 168 (2290), s. C4.

Z przeprowadzonych przez TNS OBOP badań wynika, że ponad 40% dorosłych Polaków, posiadających konto w banku chciałoby w ramach bankowości internetowej otrzymywać gotowe do wysłania przelewy – opłaty za rachunki. W przypadku użytkowników bankowości internetowej te wyniki są jeszcze lepsze – aż 65% respondentów chciałoby w takiej formie otrzymywać faktury. Ponad 40% Polaków przyznaje, że mogłoby zmienić bank na taki, który zaoferowałby możliwość otrzymywania faktur za opłaty rachunków (np. gaz, energię elektryczną czy telefon) w wersji elektronicznej. Badania pokazują, że klienci banków oczekują wprowadzenia nowoczesnych usług i rozwiązań, które w Europie Zachodniej już dawno funkcjonują⁸.

Istotne znaczenie gospodarcze ma przy tym wypieranie płatności gotówkowych przez bezgotówkowe. Usługi EBPP (*Electronic Bill Presentment and Payment*), łączące dostępne obecnie narzędzia bankowości elektronicznej z e-fakturowaniem, dają możliwość eliminacji kosztów związanych z obiegiem pieniądza gotówkowego. Powiązanie tych elementów może wpłynąć zarówno na zwiększenie liczby klientów akceptujących faktury elektroniczne jak i wzrost roli płatności bezgotówkowych w obrocie gospodarczym.

Krajowa Izba Rozliczeniowa swój pomysł na faktury elektroniczne przedstawiła w grudniu 2007 roku. Korzysta z tego, że jako jedyna w Polsce pośredniczy w transakcjach między bankami, co oznacza, że każda płatność płynąca z rachunku na rachunek i tak przechodzi przez systemy KIR. Usługa EBPP w wersji Izby polega na tym, że masowy wystawca rachunków przekazuje elektronicznie faktury do KIR, zaś Izba przesyła je do odpowiednich banków prowadzących rachunki odbiorców faktur. Na stronie internetowej banku klienta faktury zostają wyświetlone, zaś klient tylko je akceptuje (lub nie), wybierając datę płatności. Wcześniej klient musi zaakceptować na stronie internetowej swojego banku dostawcę usług, którego elektroniczne faktury chce otrzymywać, i powiadomić o tym tego dostawcę⁹. Przykładowy schemat działania systemu EBPP przedstawiono na rysunku 1.

Rys. 1. Relacje występujące w systemie EBPP

Źródło: A. Makosz: *Faktur nie można przesyłać zwykłą pocztą elektroniczną*. „Gazeta Prawna” 2008, nr 71 (2193), s. C4.

⁸ *Internet zamiast stania w kolejce na pocztę*. „Rzeczpospolita” z 15.10.2008 r., <http://www.rp.pl/artykiul/205336.html> [data pobrania: 9.02.2009 r.].

⁹ A. Lach: *E-faktury odbiorą pocztę klientów*. „Gazeta Prawna” 2008, nr 110 (2232), s. 7.

Systemy EBPP zyskują coraz większą popularność. Ze względu na swoją funkcjonalność w zakresie obsługi cyklicznych płatności i zarządzania otrzymanymi dokumentami spodziewać się można, że do systemu będzie dołączać się coraz więcej firm – dostawców usług. Użytkownicy bankowości elektronicznej z całą pewnością docenią wygodę tego rozwiązania. Nie będą już musieli ręcznie wprowadzać danych z papierowych faktur, definiować każdego przelewu i samodzielnie dbać o archiwizację papierowych dokumentów. Wprowadzenie zostaną nowe funkcjonalności, które dadzą możliwość dokonania zapłaty jedną dyspozycją za wszystkie jeszcze niezapłacone faktury. Do dyspozycji klientów będzie system integrujący dostarczenie faktur i umożliwiający automatyczne ich opłacenie. W niektórych możliwe będzie samodzielnie definiowanie reguł zachowań narzędzi bankowości elektronicznej tj. dokonanie samoczynnej zapłaty za fakturę od zaakceptowanego wcześniej dostawcy lub bieżące regulowanie zobowiązań do zdefiniowanej kwoty¹⁰.

Podsumowanie

Istotne znaczenie w obrocie fakturami elektronicznymi mają korzyści funkcjonalne oraz mniejsze koszty w porównaniu z ich papierowymi odpowiednikami. Wzrost znaczenia podpisu elektronicznego, połączony z wykorzystaniem go w innych obszarach życia gospodarczego oraz obniżenie kosztów jego pozyskania, przyczynią się do popularyzacji posługiwania się fakturami elektronicznymi. Dzięki połączeniu narzędzi bankowości elektronicznej z możliwościami e-faktur powstają systemy, które są coraz chętniej wykorzystywane przez klientów indywidualnych. Zwiększająca się liczba podmiotów akceptujących faktury elektroniczne spowoduje powiększenie liczby firm oferujących takie rozwiązania. Może to zbliżyć polskie przedsiębiorstwa, w zakresie wdrożeń nowoczesnych rozwiązań, do firm w rozwiniętych krajach Unii Europejskiej.

ELECTRONIC INVOICES UTILIZATION – STATE AND PERSPECTIVE

Summary

Since 2005 enterprises in Poland have a possibility to exchange transaction documents in an electronic format. E-invoices usage is very cost-effective and comfortable method of cooperation between markets objects. Application of the electronic invoices creates workable economical and functional benefits to the market users. Unfortunately, costs of initiation are very high, especially for small and medium enterprises. For this reason mainly big establishments use electronic invoices. Moreover, Poland has a very restricted law concerning the e-invoices usage.

New services, like *Electronic Bill Presentation and Payments* (EBPP), can make using e-invoices more common. An integration of the electronic invoices and electronic banking creates one useful

---

¹⁰ T. Marszał: *Elektroniczne faktury i usługi EBPP/EIPP na platformie iFIN24*. „Przegląd Finansowy Bankier.pl” 2008, nr 57 (64), s. 29, http://www.bankier.pl/i/przegląd/pdf/przeglads_20081229.pdf, [data pobrania: 2.01.2009 r.].

system for receive, manage, archive and pay invoices. That kind of service can reduce a number of cash transactions, which is important for the banking sector and economy. Furthermore, wider usage of electronic invoices can decrease costs of service for enterprises and their customers. It also gives a chance to increase functionality and make the banking offers more attractive. This services can popularize electronic invoices and as a result, reduce costs of using them in the future.